"IR-REBBIEĦ" FIL-KTIEB TAL-APOKALISSI (3)

IMFISSER FIL-PITTURA TAL-KOPPLA TAL-BAŻILIKA TA' SAN ĠORĠ F'GĦAWDEX

FIDI

Rev. Dr Martin Micallef OFMCAP

Fid-dawl tar-restawr li għadu kemm sar fuq il-pitturi sbieħ tal-Koppla tal-Bażilika tagħna, li għandhom suġġett hekk uniku fit-tifsira teoloġika-simbolika tiegħu, f'dawn il-ħarġiet qed nippubblikaw f'partijiet artiklu xjentifiku miktub apposta mill-biblista Patri Martin Micallef OFMCAP li jgħinna nifhmu t-tifsira iktar profonda ta' dawn ix-xbihat. Din hi t-tielet u l-aħħar parti.

7. Ir-Rebbieħ, il-kolonna fit-Tempju u l-isem minqux

Fis-seba' felli tal-koppla ta' San Ġorġ insibu pittura oħra li tieħu l-ispirazzjoni tagħha minn dak li naqraw f'Apk 3:12: "Ir-rebbieħ nagħmlu kolonna fit-Tempju ta' Alla tiegħi, minn fejn qatt iżjed ma joħroġ u fuqu nonqox isem Alla tiegħi, isem il-Belt ta' Alla tiegħi, Ġerusalemm il-ġdida li nieżla mis-sema mingħand Alla tiegħi, u l-isem il-ġdid tiegħi".

F'din is-silta mill-Apokalissi niltaqgħu ma' aktar wegħdiet li jsiru lir-rebbieħ. Din id-darba lir-rebbieħ li żamm sħiħ f'dak li naqraw f'v. 11 jiġi mwiegħed li jsir kolonna fit-Tempju ta' Alla. Din mhijiex tixbiha ġdida fit-Testment il-Ġdid. Fl-Ittra lill-Galatin 2:9 San Pawl isejjaħ lit-tliet Appostli Ġakbu, Pietru u Ġwanni "kolonni", filwaqt li f'1 Tim 3:15 il-Knisja hija msejħa "kolonna u pedament tal-verità".

Numru ta' għejun ġew issuġġeriti għar-referenza tal-kolonna li tissemma f'Apok 3:12. Xi wħud jirreferu għall-użanza li fiha l-qassis tal-kult imperjali Ruman kien iwaqqaf statwa fl-ispazju li fuqu kien ikun mibni t-tempju pagan u li fih kien ikun hemm imnaqqax ismu.[61] Oħrajn jissuġġerixxu ż-żewġ kolonni li kien hemm fit-Tempju ta' Salamun li kienu jġibu l-ismijiet personali ta' Joakin u Boaz (ara 1 Slat 7:21), jew inkella l-kolonni ta' Artemisium f'Efesu, jekk mhux ukoll l-iskultura tal-kolonni bħala figura umana.[62]

Jista' jkun iżda li l-ebda wieħed minn dawn is-suġġerimenti ma kien intenzjonat wara r-referenza għall-kolonna f'Apok 3:12, hekk illi studjużi oħra jżommu illi jekk is-silta minn Iż 22:15-25 kienet għadha f'moħħ l-awtur (mill-vers 7), l-istabbiltà tal-kolonna tista' tkun referenza għall-post fiss: "Inwaħħlu bħal musmar ma' ħajt fis-sod, u jkun tron glorjuż għal dar missieru" (22:23).

Fil-fatt nistgħu ngħidu li fix-xbieha ta' kolonna hemm l-idea ta' stabbiltà u permanenza, tant illi fit-test mill-Apokalissi li fuqu qed nitkellmu naqraw: "minn fejn qatt iżjed ma joħroġ" (3:12). F'belt bħalma kienet dik ta' Filadelfja, li għaliha jingħad dan il-kliem, u li kienet esperjenzat numru ta' terremoti li ħallew ħerba magħhom, b'mod illi dawk li kienu jgħammru hemm kellhom jaħarbu lejn il-kampanja u hemmhekk jgħixu b'mod temporanju, il-wegħda ta' xi ħaġa permanenti fid-dawl ta' Ġerusalemm il-ġdida kellha tifsira speċjali.[63]

Fuq kollox, iżda, ir-referenza għall-kolonna spiritwali teħodna lura għal dak li naqraw f'Eż 13:21 fejn tissemma l-famuża kolonna li kienet tidher binhar bħala sħaba u billejl bħala kolonna tan-nar. Din il-kolonna kien tfakkar jew turi

lill-poplu l-preżenza ta' Alla fosthom. Fit-tradizzjoni Lhudija, b'mod partikulari fit-testi ta' Qumran, insibu referenza għall-kolonni spiritwali.[64] F'kitbiet oħra Nsara, imbagħad, li jinkludu letteratura apokalittika u ma daħlux jagħmul parti mill-Kanoni tal-Iskrittura, insibu referenzi u tifsir dwar arkitettura spiritwali fejn "il-kolonni" li jissemmew jirreferu għall-għemejjel tajba u "għall-ħajt imfisser bħala t-talb".[65]

Studjużi oħra huma tal-fehma li r-referenza għall-"kolonna fit-Tempju ta' Alla" (bil-Grieg *Stulon en to nao tou Theou*) f'Apok 3:12 hija waħda li tirreferi għall-Insara li huma msejħin u allura referenza għall-Knisja. F'dan is-sens irridu ngħidu mela li Apok 3:12 huwa test importanti fil-ħsieb tal-awtur tal-Apokalissi li bih ikompli jesprimi l-idea ta' Ġerusalemm il-ġdida/spiritwali li l-Knisja hija msejħa ssir. L-awtur jimmaġina li tempju spiritwali, li jkollu l-isem ta' Ġerusalemm il-ġdida, għad jitwaqqaf fil-futur bħala premju għar-rebbieħ. Din l-idea ta' Ġerusalemm il-ġdida tiġi introdotta fil-ktieb f'21:2 u d-deskrizzjoni għaliha nsibuha fl-aħħar żewġ kapitli konklużivi tal-ktieb.

Minħabba li l-awtur, identifikat bl-isem ta' Ġwanni, jenfasizza l-assenza tat-Tempju (ara Apok 21:22), it-tempju li jissemma f'Apok 3:12 ma jidhirx li nistgħu nqisuh bħala parti minn Ġerusalemm il-ġdida.[66] Xi awturi fil-fatt huma tal-fehma li dak li naqraw f'Apok 3:12 jgħinna nifhmu aħjar il-fatt li hawnhekk qed nassistu għal żvilupp loġiku u kronoloġiku minn Ġerusalemm Lhudija ta' din l-art, iddestinata biex tiġi meqruda, għall-Knisja Nisranija. Fl-istess ħin irridu nżommu f'moħħna li l-Knisja wkoll hija xi ħaġa li kellha tiżviluppa matul is-snin. Hija bdiet bħala realtà spiritwali f'persekuzzjoni u fil-periklu, kif jidher tajjeb mis-seba' messaġġi li l-anġli jagħtu lis-seba' Knejjes (ara wkoll Apok 11:1-2), sakemm fl-aħħar issir Ġerusalemm il-ġdida.

Wegħda oħra li tingħata lir-rebbieħ f'Apok 3:12 hija li Kristu għad jikteb fuqu l-isem ta' Alla, l-isem tal-belt ta' Alla, u l-isem ġdid tiegħu stess. Il-qawwa ta' din il-wegħda ta' skrizzjoni triplika sservi biex turi li min jibqa' fidil, mhux biss ikun tassew jappartieni lil Alla, imma wkoll għandu relazzjoni speċjali mal-persuna ta' Kristu.[67] Fit-Testment il-Qadim diġà naqraw kif Aron, il-Qassis il-kbir, kien jilbes fuq ġbinu strixxa tad-deheb li fiha kien hemm imnaqqax il-kliem: "Qaddis il-Mulej" (Eż 28:36-38). F'Apok 7:3 imbagħad naqraw kif il-qaddejja ta' Alla kellhom immarkat fuq ġbinhom is-siġill, li skont Apok 14:1 din il-marka kellha l-forma tal-isem tal-Ħaruf u tal-Missier (ara wkoll Apok 22:4).

It-tieni isem f'Apok 3:12 li r-rebbieħ kellu jiġi mnaqqax fuqu huwa dak tal-belt ta' Alla, referenza li tindika ċittadinanza għas-Sema (ara Gal 4:36; Fil 3:20). It-tielet isem, imbagħad, li r-rebbieħ kellu jingħata skont dak li naqraw f'Apok 3:12, huwa "l-isem il-ġdid tiegħi". L-isem il-ġdid ta' Kristu jissimbolizza rivelazzjoni sħiħa tal-karattru tiegħu li hu kellu jagħti lill-Insara li kienu qed jistennew it-tieni miġja (ara Apok 19:12) u li għalissa ma kinux jafu t-tifsira teoloġika sħiħa tal-Inkarnazzjoni.

Interessanti ninnutaw hawnhekk kif il-belt ta' Filadelfja li għaliha hija miktuba waħda mis-seba' ittri lis-seba' Knejjes fl-Apokalissi darbtejn irċeviet isem ġdid: dak ta' Neo-Ċesarija bħala gratitudni għal Tiberju minħabba l-għajnuna li hu kien ta fil-bini mill-ġdid ta' din il-belt wara li ġġarrfet f'terremot qawwi, u aktar tard l-isem ta' Flavja, l-isem tal-familja Vespasjana. Minkejja dan, xi wħud mill-istudjużi jirrimarkaw li dan ma jidhirx li hu l-isfond tar-referenza għall-isem ġdid mogħti lir-rebbieħ f'Apok 3:12.[68]

L-isfond bibliku għal Apok 3:12 li ppreżentajna hawnhekk jgħinna napprezzaw aktar dak li nsibu mpitter fis-seba' felli tal-koppla ta' San Ġorġ, fejn il-figura tal-qaddis martri tidher wieqfa fin-nofs donnha xi kolonna tat-Tempju. It-Tempju, jew aħjar Ġerusalemm il-ġdida, tidher impittra wara l-figura ta' San Ġorġ, nieżla mis-sema fejn hemm il-figura ta' Ġesù. Żewġ anġli mbagħad qegħdin iżommu skrizzjoni miktuba bil-Lhudi li tirreferi għall-isem ġdid mogħti lir-rebbieħ, f'dan il-każ lil San Ġorġ.

8. Ir-Rebbieħ, il-għajn tal-ħajja

Fit-tmien u l-aħħar felli tal-koppla tal-Bażilika ta' San Ġorġ il-Prof. Conti ħallielna pittura oħra mill-isbaħ li tesprimi l-ħsieb wara dak li naqraw f'Apok 21:6-7: "Lil min hu

bil-għatx jiena nisqih b'xejn mill-għajn tal-Ħajja. Dawn jirithom ir-rebbieħ; u jiena nkun Alla tiegħu u hu jkun ibni". Proprjament din is-silta tibda bi stqarrija tat-twettiq ta' dak li kellu jseħħ. Hekk naqraw fil-bidu ta' Apok 2:16: "U qalli mbagħad: 'Seħħu!'". M'hemm l-ebda inċertezza, mela, dwar il-ferħ ta' dejjem imwiegħed lil dawk li jżommu sħiħ mal-fidi tagħhom minkejja l-provi tal-ħajja.

Jidher li l-għan ta' dawn il-versi mill-Apokalissi huwa li jgħin lill-qarrejja jifhmu min hi tassew il-figura bla isem li nsibu fuq it-tron. Il-vers 6 fil-fatt jibda bi stqarrija: "Jiena l-Alfa u l-Omega, il-Bidu u t-Tmiem". Dan il-kliem jidher diversi drabi fl-Apokalissi, xi drabi b'referenza għall-Mulej Alla (ara 1:8), u xi drabi b'referenza għal Kristu (ara 22:13). Hija din il-ħaġa li tagħmel din is-silta f'Apok 21:6-7 daqshekk importanti, minħabba li dan il-kliem jindika d-divinità ta' Kristu li issa narawh bilqiegħda fuq it-tron ta' Missieru (ara 3:21), b'tali mod li l-kliem li jgħid il-Missier u l-Iben isiru ħaġa waħda.[69]

L-espressjoni "l-Alfa u l-Omega" tirreferi għall-ewwel u l-aħħar ittri tal-alfabett Grieg, allura bħala referenza għall-bidu u t-tmiem (ara wkoll Apok 1:8; 22:13 u Iż 44:6; 48:12). Il-fatt li Alla hu l-bidu mhux biss ifisser li hu kien qabel kollox u qabel kulħadd (ara 1 Ġw 1:1), iżda wkoll li hu l-għajn ta' kollox. Huwa wkoll it-tmiem, fis-sens li hu jikkostitwixxi l-għan ta' kollox (ara 1 Tim 1:5; Rum 10:4).

Dak li hu msejjaħ l-Alfa u l-Omega jippermetti li min hu bil-għatx jixrob b'xejn mill-għajn tal-ħajja, rigal li jantiċipa dak li naqraw f'Apok 22:17. L-Iskrittura spiss tuża l-figura ta' xi ħadd bil-għatx biex tfisser ix-xewqa tar-ruħ għal Alla. Hekk naqraw, ngħidu aħna, f'Salm 42:1 (ara wkoll Salm 36:9; 63:1; Iż 55:1). L-Iskrittura fil-fatt tippreżenta lill-Mulej Alla bħala għajn ta' ilma ħaj bħalma naqraw f'Ġer 2:13. Dan l-ilma ħaj iwassal sal-ħajja ta' dejjem kif jispjega Ġesù lill-mara Samaritana li ltaqa' magħha ħdejn il-bir (ara Ġw 4:14). Fi klima niexfa bħalma hi dik tal-Palestina, għajn ta' ilma frisk hu simbolu ta' xi ħaġa li thennik u tiffriskak.

B'dan f'moħħna nistgħu napprezzaw aħjar kif il-Prof. Conti fisser it-test meħud minn Apok 21:6-7 fil-pittura tiegħu li tiksi l-aħħar felli tal-koppla tal-Bażilika ta' San Ġorġ. Hawnhekk huwa jippreżentalna lil Ġesù bilwieqfa b'virga f'idejh li minnha qed inixxi ilma b'abbundanza, b'mod illi dan jifforma gelgul ta' ilma li minnu qed jixorbu n-nagħaġ li jidhru fuq in-naħa ta' isfel ta' din il-pittura. Fuq in-naħa l-oħra, għarkupptejh, naraw lil San Ġorġ li l-idejn tiegħu qed jilqgħu l-ilma ħaj li qed jingħata minn dak li f'dan it-test tal-Apokalissi hu identifikat bħala l-Alfa u l-Omega. Fuq in-naħa ta' fuq tal-pittura, imbagħad, il-Prof. Conti jippreżenta xena tas-Sema jew aħjar tat-tron ta' Alla li quddiemu bi lbies abjad karti hemm għarkupptejh San Ġorġ li qed jingħata l-isem jew it-titlu ta' "Ibni" skont dak li naqraw f'dan it-test ta' Apok 21:6-7, filwaqt li l-qaddis qed jagħraf lill-Mulej "Alla tiegħu".

Konklużjoni

Fi tmiem din ir-riflessjoni tagħna fuq il-pittura li nsibu fil-koppla tal-Bażilika ta' San Ġorġ narah li joqgħod tajjeb ħafna l-kliem li kien kiteb il-Papa Benedittu XVI meta kien għadu Kardinal Prefett tal-Kongregazzjoni għad-Duttrina tal-Fidi. Fl-introduzzjoni għall-Kompendju tal-Katekiżmu tal-Knisja Kattolika huwa jikteb li "x-xbieha wkoll hija tħabbira evanġelika".[70] Huwa jkompli jgħid li "l-artisti ta' kull żmien offrew għall-kontemplazzjoni u għall-apprezzament tal-fidili dawk il-fatti l-aktar importanti tal-misteru tal-fidwa, u ppreżentawhom fid-dija tal-ilwien tagħhom u fil-perfezzjoni tas-sbuħija".[71] Huwa mbagħad jikkonkludi b'nota pastorali billi jiddefinixxi r-rwol tal-arti "bħala sinjal ta' kif illum aktar minn qabel, fid-dinja tax-xbihat, ix-xbieha sagra tista' tesprimi aktar mill-istess kelma, peress li tisboq fil-qawwa tal-komunikazzjoni u tat-trażmissjoni tal-messaġġ tal-Evanġelju".[72] Dan hu dak li pprova jagħmel il-pittur Conti meta fil-pittura tiegħu li tesprimi r-rabta tar-rebbieħ fl-Apokalissi mal-ħajja tal-martri San Ġorġ, huwa ħallielna mezz ta' medjazzjoni fil-firda kontemporanja bejn il-kultura u l-Evanġelju, biex nuża l-espressjoni tal-qaddis Papa Pawlu VI fl-*Evangelii nuntiandi*.[73]

Il-pitturi ta' Conti fil-Bażilika ta' San Ġorġ juruna kif l-arti Nisranija tista' tiġi definita bħala dik l-attività estetika li l-forma u l-kontenut tagħha għandhom il-kapaċità li jipprovdu laqgħa mal-qima u l-ispiritwalità tal-individwu li twassal sabiex il-persuna tikber fil-fidi.[74]

Riferenzi

61 Ara Charles, *The Revelation of St. John*, 1:91-92; James Moffat, "The Revelation of St. John the Divine", f'*The Expositor's Greek Testament*, Grand Rapids 1951, 5:369.
62 Ara Mounce, *The Book of Revelation*, 104.
63 Fuq dan il-punt ara ibid., 104.
64 Ara Lupieri, *A Commentary on the Apocalypse of John*, 127.
65 Ara ibid
66 Fuq dan il-punt ara ibid.
67 Ara Mounce, *The Book of Revelation*, 105.
68 Ara ibid.
69 Fuq dan il-punt ara Lupieri, *A Commentary on the Apocalypse of John*, 333.
70 Joseph Ratzinger, *Introduzzjoni għall-Kompendju tal-Katekiżmu tal-Knisja Kattolika*, trad. Jesmond Manicaro, Malta 2006, n. 5.
71 Ibid.
72 Ibid.
73 Il-Papa Pawlu VI, Eżortazzjoni appostolika *Evangelii nuntiandi*, n. 20, f'*Dokumentazzjoni Kattolika (1)*, Malta 1976.
74 Ara John Navone, "Il valore dell'arte cristiana", *Civiltà Cattolica* 153/3645 (2002), 256.